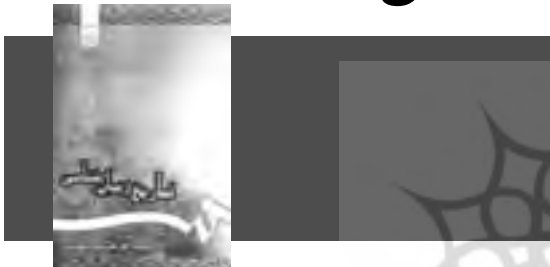

گزارشی از ششمین و هفتمین دوره جایزه ادبی کتاب فصل

ششمین و هفتمین دوره جایزه کتاب فصل برگزار شد. در این دو دوره، کتاب‌های منتشرشده در تابستان و پاییز ۱۳۸۷ مورد ارزیابی و داوری قرار گرفتند و هیئت داوران به گزینش آثار برتر در این دو فصل پرداختند. از میان کتاب‌های حوزه‌های زبان و ادبیات آثار زیر برگزیده شدند:

الف) دوره ششم (کتاب‌های تابستان ۱۳۸۷)

از میان کتاب‌های منتشرشده در تابستان ۱۳۸۷ در حوزه زبان آثار زیر به عنوان آثار برتر انتخاب شدند:

۱. تاریخ زبان‌شناسی، تألیف: پیترا. ام. سورن، ترجمه: علی محمد حق شناس، تهران: سازمان سمت، ۱۳۸۷، ۳۷۴ ص.

علی محمد حق شناس در اردیبهشت ۱۳۱۹ در چهارم به دنیا آمد. تا پایان دوره اول دبیرستان در همان شهرستان تحصیل کرد. دوره دوم دبیرستان را در شیراز گذراند. در تهران از دانشسرای عالی (دانشگاه تربیت معلم امروزی) در رشته زبان و ادبیات فارسی لیسانس گرفت. بعد در جمع شاگرد اولی‌های دانشگاهی عازم انگلستان شد. از دانشگاه لندن در رشته زبان‌شناسی و آواشناسی همگانی دکترا گرفت. در سال ۱۳۵۲ به ایران بازگشت و نخست در دانشگاه ملی (شهید بهشتی) و بعد در دانشگاه تهران به تدریس پرداخت. تخصص در زبان‌شناسی و تعلق خاطر به ادبیات و مسائل نظری ادبی دارد و در این هر دو زمینه می‌خواند و می‌نویسد. هنوز در دانشگاه تهران به آموزش زبان‌شناسی همگانی سرگرم است. وی صاحب کتاب‌ها و مجموعه مقاله‌هایی است که از جمله آنها می‌توان به اینها اشاره کرد: بازگشت و دیالکتیک (تألیف)، آواشناسی (تألیف)، پند و داستان‌یاب (تألیف با همکاری دکتر جامی شکیبی و دکتر بهرام معزی قاجار)، رمان به روایت رمان‌نویسان (ترجمه)، مقالات ادبی - زبان‌شناختی (تألیف)، تاریخ مختصر زبان‌شناسی (ترجمه)، تولستوی (ترجمه)، فرهنگ معاصر هزاره، انگلیسی - فارسی (تألیف همراه با حسین سامعی و نرگس انتخابی)، زبان و ادب فارسی در گذرگاه سنت و مدرنیته (تألیف) و تاریخ زبان‌شناسی (ترجمه).

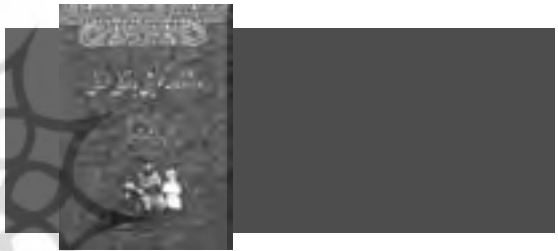
درباره کتاب

این کتاب ترجمه فصل‌های اول و دوم از کتاب زبان‌شناسی در غرب، یک درآمد تاریخی نوشته پیترا. ام. سورن است. کتاب دو بخش دارد؛ در بخش اول، «از دوران باستان تا پایان نوزایی»، درباره تاریخ زبان‌شناسی در غرب از آغاز تا پایان قرن نوزدهم میلادی بحث شده و در ادامه به آن دسته از مکاتب

زبان‌شناسی پرداخته می‌شود که زمینه‌ساز پیدایش دستور گشتاری و زایشی بوده‌اند؛ یعنی همان چیزی که، به‌زعم سورن، نظریه غالب در زمینه زبان‌شناسی در زمانه ما به شمار می‌آید. این بخش شامل پنج فصل است که سرفصل‌های آنها از این قرار است: «سنت افلاطون و رواقیان»، «سنت ارسطویی»، «اواخر دوران باستان»، «قرون وسطا: دستور نظریه‌پردازانه»، و «نوزایی به بعد». بخش دوم، به چگونگی تکوین و تکمیل منطق محمولات، تاریخ معناشناسی، رابطه معنا و دستور زبان از آغاز تا امروز می‌پردازد. این بخش شامل هفت فصل است که سرفصل‌هایشان از این قرار است: «اروپا در تسخیر رمانتیسم»، «زبان‌شناسی در قرن هجدهم»، «نظریه‌پردازی درباره منشأ»، «نخستین جلوه‌های زبان‌شناسی تطبیقی»، «نودستوریان»، «جنبه روان‌شناختی»، و «سرردگمی درباره نهاد و گزاره».

۲. واژه‌نامه گویش باستانی سمنانی (۲ ج)، تألیف: محمدحسن جواهری و پرویز پژوم شریعتی، سمنان: آبرخ، ۱۳۸۷، ۷۴۳ ص.

- پرویز پژوم شریعتی در سال ۱۳۱۵ در تهران به دنیا آمد. وی فارغ‌التحصیل کارشناسی در رشته علوم اجتماعی از دانشگاه تهران و کارشناسی ارشد مدیریت دولتی از دانشگاه علامه طباطبایی است. پژوم شریعتی مطالعات گسترده‌ای در رشته‌های علوم اجتماعی، تاریخ، ادبیات و زبان‌شناسی داشته و در این زمینه صاحب آثاری است. از آثار او می‌توان به بررسی دانشگاهیان ایران و منشأ اجتماعی آن، بررسی الگوی مناسب بیمه زلزله در ایران و داستان آفرینش و تاریخ پیشدادی و کیانی اشاره کرد. همچنین مقالات و اشعار وی در روزنامه‌ها و نشریات به چاپ رسیده است. این محقق از سال ۱۳۳۸ تا کنون به مطالعه و پژوهش در زمینه گویش سمنانی مشغول است و واژه‌نامه گویش باستانی سمنانی مهم‌ترین اثر او در این زمینه است. وی علاوه بر آن مشغول مطالعه و بررسی قواعد دستوری گویش سمنانی می‌باشد.

- محمدحسن جواهری در فروردین ۱۳۳۴ در سمنان به دنیا آمد. در سال ۱۳۵۳ در رشته اتومکانیک فارغ‌التحصیل شد سپس در همان سال در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مشغول به کار شد و تا سال ۱۳۵۸ به آموزش نقاشی و نمایش پرداخت. جواهری باب شعر نو و شعر کودکان را در گویش کهن سمنان باز کرده و برای نخستین بار مجموعه شعر سوره‌خه ولین یادیکاز (یادگار گل سرخ) را به زبان مادری منتشر کرد. وی مردم سروده‌های این گویش را گردآوری کرده است. این محقق منظومه‌های جوجه آخر پادیز، شعر

شیرینی بهار، بچه‌ها کی می‌دونه و وره پووه پووه را برای کودکان و نوجوانان و مجموعه اشعار در سکوت شب نازک را در شناسنامه دارد. سونا (زایش گوسفندان) دومین مجموعه شعر او به گویش سمنانی است. اثر برجسته او واژه‌نامه گویش باستانی سمنان است. جواهری هم‌اکنون در شرکت تعاونی آفرینش‌های هنری سمنان (آگاه) به فعالیت مشغول است.

درباره کتاب

گویش سمنانی با ویژگی‌های کهن خود جایگاهی والا در میان گویش‌های ایرانی دارد و شاید بتوان گفت تعداد گویش‌هایی که قدمت و اصالت آنها با گویش سمنانی برابر یا از آن کهن‌تر باشد، بسیار اندک است.

پژوهش‌های انجام‌شده بیانگر آن است که گویش سمنانی با توجه به ویژگی‌های آوایی و دستوری آن از زبان‌های ایرانی دوره میانه، یعنی زبان‌های پارتی (پهلوی اشکانی) و پارسی میانه (پهلوی ساسانی) که حدود ۹۰۰ سال و از سال ۲۵۰ پیش از میلاد تا ۶۵۰ میلادی زبان رسمی ایران بوده‌اند، کهن‌تر است و از این رو می‌توان آن را حداقل بین زبان‌های باستانی یعنی زبان‌های اوستایی، مادی و پارسی باستان و زبان‌های دوره میانه دانست و پیشینه‌ای بیش از ۲۲۵۰ سال برای آن قائل شد. همین ویژگی باعث شده است که گویش سمنانی از حدود ۱۵۰ سال پیش یعنی از سال ۱۸۵۸ میلادی / ۱۲۳۷ خورشیدی مورد توجه شرق‌شناسان قرار گیرد و جای تأسف است که تعداد محققان خارجی که به تحقیق در این گویش پرداخته‌اند، بیش از پژوهشگران ایرانی است.

مؤلفان این کتاب در آغاز این فرهنگ درباره نشانه‌های آوایی، دشواری‌های آوانویسی واژه‌ها، روش و فرآیند تحقیق، جغرافیای طبیعی و موقعیت کنونی استان سمنان، ادوار فرهنگی این استان، ادوار تاریخ زبان‌های ایرانی غربی، جایگاه گویش سمنانی در بین زبان‌های ایرانی و جز آن سخن گفته‌اند. این فرهنگ شامل سه بخش است. بخش نخست به واژه‌ها، بخش دوم به نام مکان‌ها و بخش سوم به بازی‌ها اختصاص دارد.

۳. فرهنگ معاصر فارسی - عربی، تألیف: عنایت‌الله فاتحی نژاد، تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۸۷، ۶۴۰ ص.

عنایت‌الله فاتحی نژاد در سال ۱۳۴۰ در طبس متولد شد. دوره دبیرستان را در طبس و مشهد پشت سر گذاشت. پس از آن دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا را در رشته زبان و ادبیات عرب به ترتیب در دانشگاه‌های علامه طباطبایی، دانشگاه

تهران و واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی تهران سپری کرد. وی هم‌اکنون عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز است و پیش از آن در دانشکده الهیات دانشگاه تهران تدریس کرده و از ۱۳۶۷ تا کنون مؤلف و ویراستار دایرةالمعارف بزرگ اسلامی است. از فاتی‌ن نژاد تا کنون هفت اثر تألیف و ترجمه به چاپ رسیده که در آمدی بر مبنای ترجمه (با همکاری بابک فرزانه)، امهات‌المصادر العربیة، آیین ترجمه، رمان رادویس (نجیب محفوظ) و فرهنگ معاصر فارسی - عربی از جمله آنهاست. وی حدود ۹۰ مقاله نیز در زمینه های ادبیات عربی و فرهنگ، تاریخ و تمدن اسلامی تألیف و منتشر کرده است که اغلب آنها در زمینه شرح زندگی و بررسی آثار و اشعار ادیبان عرب است. «ادبیات تطبیقی، نقد و بررسی» و «راه‌های تصوف فارسی در فرهنگ و زبان عرب جاهلی»، از دیگر مقالات اوست. شرکت در همایش‌هایی چون «سمینار زبان فارسی و نقد آثار ایران‌شناسان روسی» (دانشگاه سنت پترزبورگ)، «سمینار شرق شناسی»، (دانشگاه قازان) و «کنگره ابن سکیت» (اهواز) و تدریس زبان فارسی برای استادان و دانشجویان دانشگاه قازان از جمله دیگر فعالیت‌های علمی اوست.

تألیف فرهنگ‌های فارسی به عربی با اینکه دارای پیشینه‌ای نسبتاً کهن است؛ اما تا چند دهه قبل، کار درخور توجهی در این زمینه ارائه نشده بود. خوشبختانه در سال‌های اخیر در ایران شاهد تحولات چشمگیری در زمینه فرهنگ‌نویسی بوده‌ایم و گام‌های مؤثری از سوی مؤلفان ایرانی و غیرایرانی در این زمینه برداشته شده است. با این همه هنوز جای فرهنگی فارسی به عربی که بر پایه شیوه‌های علمی و نوین فرهنگ‌نگاری تألیف شده باشد، به‌راستی خالی است. این فرهنگ که شامل حدود ۱۵ هزار مدخل اصلی و فرعی، اصطلاح، تعبیر و ضرب‌المثل می‌باشد، حاصل تلاش مؤلف طی حدود هفت سال است.

در میان کتاب‌های برتر برگزیده‌شده در این دوره، در زمینه ادبیات بزرگسال اثری برگزیده نشد.

از میان کتاب‌های این فصل، چند کتاب نیز به عنوان آثار شایسته تقدیر شناخته شدند:

۱. نشانه‌شناسی چیست؟؛ تألیف یورگن دینس یوهانسون و سونداریک لارسن، ترجمه علی میرعمادی، تهران: ورجاوند، ۱۳۸۷.
۲. سالواتوره جولیانو، (فیلمنامه) نوشته فرانچسکو رزی، ترجمه آنتونیا شرکا، تهران: نشر نی، ۱۳۸۷.
۳. خاله‌بازی (رمان)، بلقیس سلیمانی، تهران: ققنوس، ۱۳۸۷.
۴. صف عاشقان تمامی ندارد (مجموعه شعر)، سروده کریم رجب‌زاده، تهران: فصل پنجم، ۱۳۸۷.
۵. دختر پرتقال، نوشته یاستین گورد، ترجمه مهرداد بازیاری، تهران: هرمس، ۱۳۸۷.

ب) دوره هفتم (کتاب‌های پاییز ۱۳۸۷)

از میان کتاب‌های فصل پاییز، در دو حوزه زبان و ادبیات آثار

زیر انتخاب شدند:

۱. فرهنگ ادبیات فارسی، تألیف: محمد شریفی، تهران: فرهنگ نشر نو و انتشارات معین، ۱۳۸۷.
- محمد شریفی متولد ۱۳۴۵ تهران است. از ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۰ در نشر مرغ آمین اشتغال داشته و از آن پس تاکنون به عنوان

ویراستار و کتاب‌پرداز و مؤلف کتاب‌های مرجع در مؤسسه فرهنگ نشر نو مشغول به کار است. پیش از فرهنگ ادبیات فارسی، کتاب گفته‌ها و نکته‌ها که فرهنگی از قول‌های مشهور است از او منتشر شده است. وی همچنین مؤلف بخش‌های الحاقی (در زمینه ایران و اسلام) دایرةالمعارف دانش بشر بوده است که تاکنون دو ویرایش از آن به چاپ رسیده است.

درباره کتاب

فرهنگ ادبیات فارسی که بیش از هفت‌هزار مدخل دارد، حاصل گردآوری، تدوین، ویرایش و سنجش اطلاعات ارائه شده در منابع گوناگون، متجاوز از ۱۶۰ هزار صفحه آثار داستانی منثور (عمدتاً رمان‌های معاصر) و بعضاً منظوم است که مؤلف شخصاً خوانده و تلخیص کرده و اطلاعات لازم را از آنها استخراج نموده است. کتاب شامل مداخلی درباره نویسندگان، شاعران و ادیبان؛ خلاصه داستان‌ها و منظومه‌های قدیم؛ معرفی آثار ادبی؛ خلاصه رمان‌ها، نمایشنامه‌ها و داستان‌های کوتاه مشهور؛ تلمیحات و اشارات ادبی؛ اصطلاحات و صناعات ادبی؛ اساطیر ایرانی و قصص اسلامی؛ شخصیت‌ها و داستان‌های شاهنامه؛ خلاصه داستان‌ها و نمایش‌های عامیانه؛ عرفا و بزرگان صوفیه؛ مفاهیم ادبی و عرفانی و اصطلاحات تصوف؛ و شخصیت‌های داستانی و افسانه‌ای می‌باشد.

۲. آوای زهنگ، نوشته: احمد بیگدلی، تهران: نشر چشمه، ۱۳۸۷.

احمد بیگدلی، بیست و شش فروردین‌ماه ۱۳۲۴ در اهواز به دنیا آمد. جوانی‌اش را در آغاچاری (از شهرهای استان خوزستان)

گذراند و بعد از آن به آموزش و پرورش لاهیجان پیوست و به نوشتن روی آورد. اولین داستانش را در مجله فردوسی چاپ کرد. سپس رو به نمایشنامه‌نویسی آورد و برای ادامه تحصیل به دانشگاه هنرهای دراماتیک رفت. بیگدلی از دهه شصت تا کنون ساکن نجف‌آباد اصفهان است. از او کتاب‌های آثای باغ سیب، اندکی سایه شبی بیرون از خانه و آوای نهنگ به چاپ رسیده که در میان آنها اندکی سایه موفق به دریافت جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی در سال ۱۳۸۵ شده است. بیگدلی رمان آماده دیگری نیز در انتظار چاپ دارد با عنوان رمانی برای پنجهان شدن که نشر آگه به چاپ خواهد رساند. در این رمان، بیگدلی از جنگ و دفاع مقدس می‌گوید.

خلاصه رمان

نویسنده‌ای، پس از مرگ، در حالی که ارتباط خویش را به صورت کامل با دنیای انسان‌ها قطع نکرده، تصمیم به نگارش داستانی جدید با تکیه بر اصول داستان‌نویسی می‌گیرد. وی در خانه پیشین خود در کنار پدر، خواهر و برادر حضور دارد و مرگ تدریجی و لحظه به لحظه پدر را شاهد است. او با بازمانده‌های خویش، بدون آنکه آنان بشنوند، سخن می‌گوید و در عین حال به یادآوری رهنمودهای بزرگان فن نویسندگی پرداخته و طرح داستانش را می‌ریزد.

مجموعه پیش رو، دربردارنده ۱۸ داستان کوتاه در سه دفتر است که عنوان برخی از آنها، علاوه بر «آوای نهنگ» عبارت است از: درست مثل نوشتن؛ ذهن دوم؛ آن وقت باران بارید؛ آخرین قطار شبانه؛ پل؛ و مرگ دیگری.

۳. بگذارید به تصویر خودم خوش باشم، سروده: عباس احمدی، سمنان: آبرخ، ۱۳۸۷.

مروری بر مجموعه شعر بگذارید به تصویر خودم خوش باشم سروده عباس احمدی شاعری سمنانی، حاکی از قدرت تخیل و

تصویرسازی خوب شاعر است و توجه او به تاریخ و فرهنگ و معارف اسلامی در اشعارش جلوه‌گر است و در جهت بیان مطالب خود به تناسب از ترکیبات و تعبیرات مناسب بهره گرفته است و گاه در هنجارهای زبانی هم به شگردهایی دست زده است.

ساختمان شعر از استحکام قابل قبولی برخوردار است و در مواردی چهارپاره سروده شده است و از نظر محتوایی متعهدانه است. عمق نگاه شاعر به مفاهیم اخلاقی و دینی است و زبانی روشن و شفاف و به دور از پیرایه‌های پرپیچ و خم بیان می‌کند، فنون و صنایع ادبی هم مثل تخیل و تصویر عموماً برای بیان مفاهیم بلند و عمیق

به کار گرفته شده است، تعهد اجتماعی و تقید شاعر به باورهای ملی و مذهبی قابل تأمل است.

شاعر این مجموعه را تقدیم به کسانی کرده است که هنوز به انسانیت خویش می‌بالند و هنور سادگی و صداقت در وجودشان موج می‌زند.

۴. اعلام جغرافیایی در متون ادب فارسی تا پایان قرن هشتم، تألیف: کاظم دزفولیان، تهران: انتشارات دانشگاه شهیدبهشتی، ۱۳۸۷.

کاظم دزفولیان در سال ۱۳۳۴ در دزفول متولد شد. در سال ۱۳۵۵ موفق به دریافت درجه کارشناسی ارشد از دانشگاه

تربیت معلم اراک گردید. سپس برای ادامه تحصیل به تهران آمد و در پژوهشکده فرهنگ ایران به تحصیل پرداخت و در سال ۱۳۵۶ دانشنامه کارشناسی خود را دریافت کرد. در سال ۱۳۵۶ نیز از دانشگاه تهران درجه دکترا خود را اخذ کرد. از سوابق آموزشی وی می‌توان به ۲۶ سال تدریس در دانشگاه شهید بهشتی و تدریس در کشورهای هندوستان و تاجیکستان اشاره کرد. وی در سال ۱۳۸۶ به عنوان استاد نمونه دانشگاه شهید بهشتی انتخاب شده است.

تاکنون ۱۲ اثر در قالب تصحیح، پژوهش و تألیف از دکتر دزفولیان منتشر شده است که اعلام جغرافیایی در متون ادب فارسی تا پایان قرن هشتم، تصحیح و شرح کامل گلشن‌راز، تصحیح فرهنگ لغت بهار عجم، باغ سبز عشق؛ گزیده و شرح اکثر دفتر اول مثنوی، و جز آن اشاره کرد. همچنین ۱۶ مقاله علمی از وی در مجلات معتبر به طبع رسیده است.

مدیریت گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهید بهشتی، معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده ادبیات و علوم انسانی این دانشگاه و مدیرمسئولی مجله ادبیات و تاریخ ادبی از جمله سوابق اجرایی اوست.

درباره کتاب

شعرا و نویسندگان فارسی همواره به دانش جغرافی و شناخت اقالیم، کشورها، شهرها، کوه‌ها، رودها و نیز مصنوعات و حرف و آثار باستانی و هنری و ویژگی‌های اماکن و شهرها توجه خاصی داشته‌اند، بدین سبب در ادبیات فارسی (نظم و نثر)، اعلام جغرافیایی بسیاری به کار رفته است که آشنایی با آنها باعث فهم و درک بسیاری از اشعار و آثار ادبی می‌شود. اصطلاحات و اشارات جغرافیایی به صورت‌های مختلف در شعر و ادب فارسی بازتابی وسیع داشته؛ برخی به عنوان نماد و برخی باعث خلق کنایات و

ایجاد ترکیبات و ایهامات شده است. البته اندازه بهره‌گیری شاعران و نویسندگان از اصطلاحات جغرافیایی متفاوت است و بیشتر در متون حماسی مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ از این رو آثاری چون شاهنامه و گرشاسب‌نامه مشحون از اصطلاحات جغرافیایی حقیقی و غیرحقیقی (افسانه‌ای) هستند و نیز برخی از اصطلاحات جغرافیایی در متون ادب فارسی وجود خارجی نداشته و غالباً افسانه و تخیلی‌اند، مانند کوه قاف، دژ هوش‌ربا. کتاب حاضر منبع مستقل و مشخصی است برای آشنایی با اعلام جغرافیایی متون ادب فارسی تا خواننده آثار ادبی برای رفع مشکل خود و آشنایی بیشتر مراجعه به این اثر داشته باشد. پژوهش در کتاب مذکور تا قرن هشتم ادامه دارد.

۵. ابن علویه الکاتب: دراسة فی سیرته و تراثه، تألیف: حیدر محلاتی، قم: المکتبه الادبیه المختصه، ۱۳۸۷.

حیدر محلاتی، متولد سال ۱۳۴۹ است. دانشنامه دکترا تخصصی خود را از دانشگاه تهران دریافت کرده و هم‌اکنون استادیار

دانشگاه قم و مدیر گروه زبان و ادبیات عرب این دانشگاه می‌باشد. از آثار وی به‌الشیخ عبدالمنعم الفرطوسی حیاته و أدبه، یادداشت‌های یک دادستان از روستاها و فرهنگ واژگان ادبی می‌توان اشاره کرد. محلاتی همچنین بیش از ۱۰ عنوان مقاله پژوهشی در مجلات معتبر داخلی و خارجی منتشر کرده است. وی در سال ۱۳۸۵ به عنوان استاد پژوهشگر برتر دانشگاه قم انتخاب شده است.

درباره کتاب

احمد بن علویه به سال ۲۱۲ هجری متولد شد و در حدود سال ۳۱۲ هجری وفات یافت. وی از نویسندگان، شاعران و راویان معتبر حدیث در عصر خویش به‌شمار می‌آمد و در سرایش شعر عربی بر شاعران هم‌عصر خود مقدم بود. شهرت وی بیشتر برای سرودن هزار بیت در مدح امام علی (ع) است، که به تفصیل درباره این شعر و اشعار دیگر شاعر در این اثر تحقیق شده است. این پژوهش که به عنوان پژوهش مرجع شناخته شده، علاوه بر شناساندن ابعاد مختلف این شخصیت بزرگ ادبی، به بررسی اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی اصفهان در دوران حکومت عباسیان، و نیز تبیین نقش آفرینی شاعران ایرانی تبار در زبان و ادبیات عربی، و بیان جایگاه آنان در تحول زبان قرآن، پرداخته است.

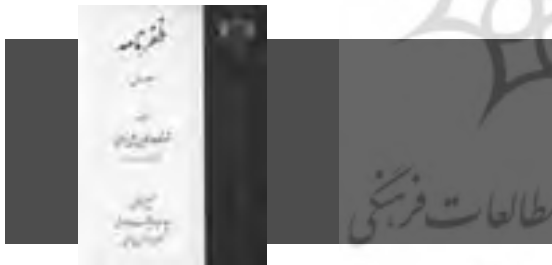
در این کتاب، که از مقدمه، سه فصل و خاتمه سامان یافته است، ابتدا مختصری درباره زندگانی احمد بن علویه کاتب در اصفهان و موقعیت تشیع در آن دیار صحبت شده و سپس جنبه‌هایی

از حیات سیاسی و علمی وی بیان گردیده است. مؤلف احمد بن علویه کاتب را فقیه، محدث، قاری، ادیب، لغت‌شناس و شاعری توانا معرفی کرده و برخی از آثار علمی، استادان و شاگردان وی را معرفی می‌نماید. وی همچنین به ویژگی‌های شعرهای اشعار احمد بن علویه کاتب اشاره کرده و عشق و علاقه وی به اهل بیت را یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد در اشعار او عنوان می‌کند.

در زمینه تاریخ نیز کتابی در زمینه تاریخ عهد تیموری انتخاب شد و اگرچه از نظر موضوع اثری تاریخی است، اما به سبب اینکه کتاب مذکور نمونه‌ای از نثر فنی دوره تیموریان محسوب می‌شود، معرفی مختصری از کتاب ذکر می‌شود.

– ظفر نامه (۲ج)، تألیف: شرف‌الدین علی یزدی، تصحیح و تحقیق: سیدسعید میرمحمدصادق و عبدالحسین نوایی، تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷.

– شادروان عبدالحسین نوایی در سال ۱۳۰۲ در تهران متولد شد. تحصیلات ابتدایی را در مدرسه تمدن و ابن‌سینا و دوره متوسطه را در مدرسه شرف مظفری گذراند و بعد به دانشسرای عالی رفت. وی مدتی هم به دانشکده حقوق رفت، اما بروز پیشامدی مانع از ادامه تحصیل وی در آنجا شد. نوایی دانشنامه دکترای خود را از دانشگاه سوربن اخذ کرده است. از سوابق تدریس وی نیز به این نکته می‌توان اشاره کرد که در سال ۱۳۲۴ به عنوان معلم مشغول به کار

شد و در سال ۱۳۵۶ بازنشسته شد. در این فاصله در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، و پژوهشکده ادبیات تدریس نمود. در سال ۱۳۴۶ به ریاست دانشکده ادبیات تبریز منصوب شد. مرحوم نوایی پس از بازنشستگی به ریاست مدرسه عالی بابلسر منصوب گردید. وی همچنین تا سال ۱۳۷۳ در دانشگاه به تدریس اشتغال داشت که بعد از آن به دلیل بیماری از تدریس خودداری کرد.

– سیدسعید میرمحمدصادق تحصیلات عالی خود را از سال ۱۳۶۷ در دانشگاه آزاد اسلامی آغاز کرد و در سال ۱۳۷۱ فارغ‌التحصیل شد. در سال ۱۳۷۴ با دفاع از پایان‌نامه خود با عنوان «تصحیح کتاب تاریخ عالم‌آرای عباسی»، مقطع کارشناسی ارشد را پشت سر گذاشت. وی طی دوران تحصیلات عالی خود در داخل و خارج از دانشگاه از استادان ناموری چون دکتر محمدجواد مشکور، دکتر عباس زریاب

خویی، دکتر احسان اشراقی، دکتر عبدالحسین نوایی، محمدتقی دانش‌پژوه و دیگران بهره گرفت.

از جمله آثاری که از او تاکنون به چاپ رسیده است، می‌توان به تاریخ جهان آرای عباسی (تصحیح)، ژنرال آبر تو سمینو در خدمت ارتش ایران و جنگ هرات (با همکاری دکتر منصوره اتحادیه)، جنگ‌نامه قشقم، فتوحات فریدونیه (با همکاری محمدنادر نصیری مقدم)، ظفرنامه تیموری (با همکاری شادروان دکتر عبدالحسین نوایی) گنجینه بهارستان: مجموعه رسائل تاریخی کتابخانه مجلس شورای اسلامی (۲ج) می‌توان اشاره کرد.

میرمحمدصادق همچنین آثاری چون نامه باستان، افسانه حیات ایران‌شناخت و سعی مشکور را که جلگه مجموعه مقالات هستند، گردآوری و منتشر کرده است. وی همچنین بیش از ۷۰ مقاله با موضوع تاریخ صفویه و قاجاریه در نشریات و دانشنامه جهان اسلام منتشر کرده است.

درباره کتاب

شرف‌الدین علی یزدی از شاعران، منشیان، مورخان و علمای مشهور نیمه دوم قرن هشتم و نیمه اول قرن نهم هجری است. از سال تولد و شهری که او در آن متولد شده، اطلاع مکتوبی در دست نیست؛ اما به هر حال مولد او یزد و ظاهراً شهر تفت است و به گفته اکثر مورخان در سال ۸۵۸ هـ ق فوت کرده و در مزار شرفیه، که بانی آن پدرش بود و او نیز مدرسه‌ای به همین نام در آنجا ساخته بود دفن شده است.

شرف‌الدین علی یزدی آثار متعددی در موضوعات معما، ریاضیات و ... به یادگار گذاشته است. در سرودن شعر نیز ماهر بود و اشعارش به چاپ رسیده است. مشهورترین اثر او کتاب ظفرنامه است که به دستور ابراهیم میرزا در سال ۸۲۸ هـ ق، در شیراز شروع به نوشتن آن کرد و چهار سال به نگارش مقاله اول آن، که به زندگی تیمور اختصاص دارد، مشغول بود.

اگرچه او در صدود طی سه مقاله، کتابی تاریخی درباره تیمور، پسرش شاهرخ و نوه‌اش ابراهیم میرزا تألیف کند، اما به دلیل فوت ابراهیم میرزا در چهارم شوال سال ۸۳۸ هـ ق، انگیزه‌اش را در تکمیل کتابی که وعده آن را در سه مقاله داده بود، از دست داد. تاریخ ادبیات‌نویسان معاصر، شرف‌الدین علی یزدی را زنده‌کننده نثر فنی در قرن نهم معرفی کرده‌اند.

نسخی که مصححان در کار خود بدانها تکیه داشته‌اند، عبارتند از: نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ش ۴۹۸۹؛ نسخه فاکسیمیل ظفرنامه که در سال ۱۹۷۲ اورنبایف به چاپ رسانده است؛ و کتاب چاپی ظفرنامه تصحیح محمد لوی عباسی.

در این دوره نیز چند کتاب شایسته تقدیر شناخته شدند که در زمینه هنرهای نمایشی، کتاب نظریه و تحلیل درام، تألیف مانفرد فیستر، ترجمه مهدی نصرالله‌زاده، تهران: مینوی خرد، ۱۳۸۷ برگزیده شد.

